21. I. 1936

Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·—

Slovenski dom

Štev. 16 | V Ljubljani, 21. januarja 1936 | Leto 1.

Jurij V. — kralj angleškega imperija — umrl

Miljoni ljudi prisluškujejo zadnjim utripom svojega kralja

London, 21. januarja. Tp. Uradno poročilo angleške vlade je ponoči javilo svetu, da je 20. januarja ob 23.55 zapadno-evropskega časa, ali 0.55 našega časa umrl Jurij V., kralj Anglije, cesar Indije in vladar vesoljnega britanskega svetovnega imperija. Ob njegovi smrtni postelji so bili pričujoči kraljica Mary, prestolonaslednik princ Waleski, vojvoda Yorški in vojvodinja Yorška. Kralju so začele pojemati moči na večer, zato je vse angleško cesarstvo mrzlično pričakovalo poslednje vesti. Zdravniški zbor je vsake pol ure pošiljal zdravstvena poročila o stanju ljubljenega kralja. Vse angleške radio-postaje so sinoči, ko so postala poročila kritična, prekinile oddajo svojih programov in dale svoje mikrofone na razpolago samo za prenos poročil o zdravstvenem stanju kraljevem. Ko pa je radio pozno zvečer poslal v svet, da je kralj sprejel zadnja cerkvena tolažila iz rok canterburijskega nadškofa, je bilo jasno, da kraljeve smrti ne bo moči več ustaviti. Pet minut pred polnočjo je angleško cesarstvo zadel eden največjih udarcev v 25 letih. O smrti so takoj obvestili ministrskega predsednika Baldwina in dvornega ministra Dutyja. Dvorni minister je dobil naročilo, da takoj prične s pripravami za kraljev pogreb in da razglasi novico v London. Pred buckimghamsko palačo je stala stotisočglava množica, ki je čakala vesti. Ko se je pojavil na balkonu palače glasnik, je vsa ogromna masa ljudi vedela, da je prišlo zadnje. Sto tisoč glav se je odkrilo in nemo pričakovali, da jim glasnikova beseda potrdi pričakovanje. Glasnik je po starodavnem običaju v francoščini povedal stavek, kakor ga določajo dvorni predpisi.

»Le Roy est mort vive le Roy.«

»Kralj je mrtev, živel kralj.« Ljudstvo je odkritih glav strmelo nekaj minut na ulicah, potem se je začelo v globoki žalosti razhajati.

Kralj Jurij V. in kraljica Mary ob srebrni poroki.

London v pričakovanju smrti

London, 21. jan. Rp. Sinoči je prestolnica angleškega imperija kazala docela drugo lice, kakor pa so obividci navajeni v tem milijonskem človeškem mestu. Nad vsem prometom, nad vsem življenjem in nad vsemi ljudmi je ležala senca smrti. Gibanje je bilo omejeno na najmanjšo mero, kar se tiče vozil, pač pa je bilo videti izredno veliko pešcev po ulicah. Množice so se zbirale pred kraljevo palačo, pred poslopjem londonske borze ter pri uredništvih velikih dnevnikov, kjer so s svetlobnimi napisi javljali kraljevo stanje. Vsi ljudje so bili prepričani, da je kraljeva smrt neizogibna, toda nihče ni hotel verjeti v njeno možnost. Sinoči je prišla do izraza vsa velika ljubezen, ki jo angleški narod čuti do svojega velikega vladarja, ki je svojo državo vodil v najtežjem njenem času. Vsi svetovni dogodki, vojna nevarnost na Sredozemlju, Abesinija, zasedanje Društva narodov, vse, kar razgibava svet, je bilo včeraj za Anglijo nevažno, vse misli so se združile okrog bolniške postelje v Sandringhamu.

Mrtva noč nad Anglijo

London in vsa Anglija sta sinoči doživela mrtvo noč, ko je utihnilo sicer tako burno in divje nočno življenje po barih, gledališčih, kinematografih in varietejih v londonskem Westendu: Vse je bilo zaprto, vsi programi odpovedani, zlasti potem, ko so se zdravniška poročila o kraljevem stanju začela množiti in jih je radio oddajal vsake četrt ure.

Radio molči...

Že v zgodnjih večernih urah so vse angleške radio-postaje po dogovoru s svojo centralno organizacijo prekinile vsako oddajanje programa, godbe in se postavile brezplačno na razpolago vladi za poročila o kraljevem stanju. Lahko rečemo, da so sinoči milijoni in milijoni prisluškovali, kako teko poslednji udarci srca njihovemu vladarju. — Radio je združil okrog kraljeve smrtne postelje vse angleško svetovno cesarstvo in prav v tem dejstvu se je izkazalo, kako silna in močna vez je za angleško državo bil pokojni kralj.

Kralj je mrtev

Pošastno je vplival polurni molk radijskih postaj, ko je bilo iz mikrofonov čuti, kako napovedovalci nervozno čakajo, da pošljejo mrzlično pričakujočim poslušalcem novo vest. Kritični buletin, ki je prišel ob 17.30 in javil, da kralju ginejo moči, so podpisali sir Frederic Williams, sir Stanley Levett in lord Dawson Oftem. Prav tako so ti zdravniki podpisali zadnje obvestilo o kraljevi smrti.

Anglija se je takoj zavila v globoko žalost in sodeč po prvih urah te žalosti, bo Anglija doživela tako manifestacijo zvestobe in udanosti do kraljevskega doma, kakršne še ni bilo. Prav ta manifestacija bo pokazala in dokazala vso edinost angleškega svetovnega cesarstva.

Princ Waleški ne bo angl. kralj?

London, 21. jan. Nekateri listi so včeraj prinesli vznemirljivo vest, ki so jo posneli po izjavi kraljevega osebnega zdravnika lorda Dawsona, ki je izjavil, da kralj najbrž ne bo preživel noči.

V zvezi s kraljevo boleznijo in nestrpnim pričakovanjem množic, ki so se zbirale v Londonu pred buckimghamsko palačo, so se nenadno pojavile vesti, da se je prestolonaslednik Waleški princ odločil odpovedati kroni. To svojo odločitev bi mogel izvesti na dva načina, da bi se kroni odpovedal še za kraljevega življenja, ali pa že kot kralj po smrti svojega očeta Jurija V., katerega smrt množice vsak čas pričakujejo. V primeru odpovedi Waleškega princa, bi prešla pravica do prestola na njegovega prvega brata Yorškega vojvodo. Ker Yorški vojvoda nima moških potomcev, bi nasledstvo prešlo na njegovo hčerko Elizabeto, kar angleška ustava dovoljuje. Kljub vsem tem vestem, ki so se razširile po Londonu in tudi drugih angleških mestih, pa je vendarle malo verjetno, da bi se Waleški princ odločil do takega koraka.

Zadnji trenutki

London, 21. jan. Nj. Vel. kralj Jurij je začel izgubljati zavest nekoliko po 5 popoldne. Zdravniki pa so že mnogo poprej izgubili vsako upanje na kraljevo okrevanje. — Med zdravniki je bil tudi znani specialist za srčne bolezni dr. Moris. Ta je že včeraj zjutraj izjavil, da kraljevo srce ne bo moglo dolgo vzdržati in da je izhod bolezni samo še vprašanje nekoliko ur. S to svojo izjavo je zbudil veliko pozornost in milijoni so nestrpno pričakovali nadaljnjih obvestil.

Zvonovi zvone...

London, 21. jan. Havas poroča: Predsednik londonske mestne občine je z največjo naglico prišel v mestno hišo, čim je bil obveščen o tužnem dogodku iz Buckimghama. Znano je namreč, da je dolžnost predsednika mestne občine, da se prvi pokloni smrtnim ostankom angleškega kralja in da odredi, da zvonijo zvonovi katedrale svetega Pavla.

Proglas narodu

London, 21. jan. V teku današnjega dne bo ministrski predsednik Baldwin britanskim narodom objavil smrt kralja Jurija preko radia s priložnostnim govorom. Točna ura govora še ni določena.

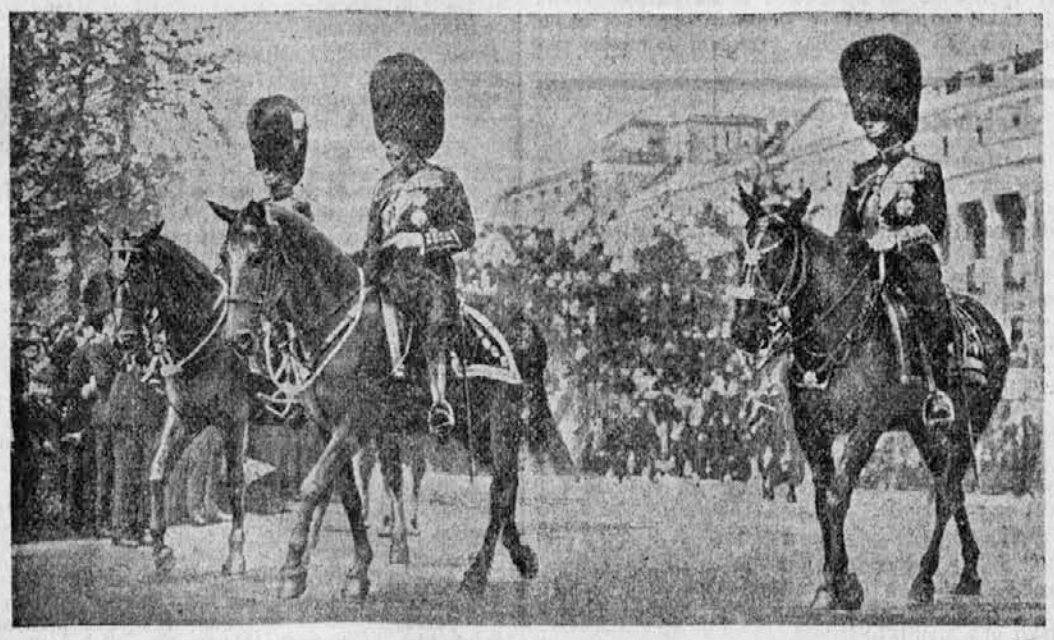

Pokojni kralj Jurij V. s sinovoma princem Waleskim in vojvodo Yorškim pri paradi

Svet v dogodkih

Eiffelov stolp ne vleče več

Iz Pariza: Družba, ki je lastnica pariškega Eifflovega stolpa, je v svojem letnem izkazu ugotovila občutno padanje števila obiskovalcev tega stolpa, ki so si z njega radovedneži ogledovali po Parizu in širni okolici. Dohodki lastikov so najobčutnejše padli ob propadu znanega tovarnarja avtomobilov Citroena, ki je plačeval velike denarje za svetlobno reklamo na stolpu.

Morilec ing. Formisa prijet

Iz Prage: Policija je prijela nekega Hansa Müllerja, ki o njem sumi, da je eden izmed morilcev emigranta ing. Formisa, ki je bil umorjen spomladi lanskega leta v bližini Prage. Morilci so takrat v avtomobilu pobegnili v Nemčijo in zato policija doslej ni mogla tega zločina razjasniti.

Bombe v Mehiki

Iz Mexica: Na palačo osrednjega vodstva stranke agraristov v Mazamitlu so neznanci vrgli bombo v času, ko je v palači zborovalo 200 delegatov stranke. Bomba je vrgla streho raz palačo. Več oseb je bilo težko ranjenih.

Italijani morajo z Malte

La Valetta, 21. jan. Zaradi nezaželjenega iredentističnega delovanja so malteške oblasti pozvale dva Italijana, da takoj zapustita Malto. Pri tej priliki se je zvedelo, da Italijane v zadnjem času nekako sistematično izganjajo z malteškega ozemlja. Tako je bilo že 6. januarja tudi šesterim drugim Italijanom dostavljeno povelje, da morajo takoj zapustiti otok. Ljudje komentirajo te izgone Italijanov zelo različno, dosledno pa jih spravljajo v zvezo s poostritvijo razmerja med Anglijo in Italijo v Sredozemlju. O izgnancih gre namreč glas, da so z informacijami, ki so jih pošiljali z otoka italijanskim oblastem, vršili nedovoljen posel.

Laval in Aloisi sta govorila

Edini zanimivi dogodek v Ženevi

Ženeva, 21. januarja. Tp. Včerajšnje zasedanje Društva narodov ni prineslo nobenih novic in nobenih presenečenj. Vsa Ženeva je stala pod vtisom bližajoče se smrti angleškega kralja. To je bil najvažnejši politični dogodek, ki je stal v ospredju vsega zanimanja. Pozornosti ni mogel zbuditi ne spor med Italijo in Abesinijo, ne nasprotje med sovjetsko Rusijo in Urugvajem. Edini dogodek, na kateregaso polagali nekaj važnosti, je bil razgovor med Lavalom in med italijanskim delegatom baronom Aloisijem. Pričakovali so od njega važnih rezultatov, toda dozdaj se ni dalo še ugotoviti, v čem je bilo bistvo tega razgovora. Zdi se, da sta se Laval in Aloisi sporazumela, da sedanji trenutek ni niti najmanj primeren za kakršnokoli večjo mirovno akcijo v Abesiniji in da se Društvo narodov v tako stvar za zdaj ne bo spustilo.

Svet trinajstih

Popoldne po dopoldanskem razgovoru med Lavalom in Aloisijem se je sestal svet trinajstorice, katerega člani so zastopniki vseh stalnih udov Društva narodov razen Italije. Svet trinajstorice je ugotovil, da ni nikakega razloga in podlage za to, da bi poslali kak mednarodni preiskovalni odbor za raziskovanje dogodkov v Abesiniji. Svet trinajstih je prepričan, da bo nadaljni potek dogodkov v Abesiniji že itak sam po sebi prinesel razčiščenje, ki bo pokazalo, kdo ima prav in kdo ne. Torej moramo včerajšnje zasedanje stalnih odborov Društva narodov smatrati kot koncesijo Italiji.

O sankcijah odloča svet osemnajstih

Poostritev sankcij je bilo eno najvažnejših vprašanj, čigar rešitev so pričakovali na sedanjem ženevskem zasedanju. Toda, kakor je bilo sklenjeno včeraj, bo sklepal svet osemnajstih zgolj o nadaljevanju sankcij, ne pa o kakršnikoli poostritvi istih.

Vremenska poročila

Bistrica-Boh. jezero: plus 2, jasno, snega ni.

Kranjska gora-Rateče Planica: plus 1, barometer, primerno, megleno, 10 cm južnega snega na 15 cm podlagi.

Vršič-Krnica-Tamar: 70 cm snega.

Planina na Kraju: minus 5, oblačno, zapadni veter, na 160 cm podlagi 60 cm pršiča.

Odmevi smrti angleškega kralja

London, 21. jan. Princ od Walesa se bo kot kralj imenoval Edvard VIII. V London pride tekom jutrišnjega dne, kjer se bo takoj sestal tajni kronski svet. Zbornica se bo sestala jutri zvečer in položila prisego novemu vladarju.

Belgrad, 21. jan. m. Vest o smrti angleškega kralja Jurija V., ki je prispela semkaj ob 1 ponoči in ki jo je objavilo tukajšnje časopisje v svojih drugih izdajah, je vzbudila med tukajšnjim prebivalstvom globoko žalost. Za časa bolezni blagopokojnega angleškega kralja se je vsak dan telefonično informiral o stanju njegovega zdravja kraljevski namestnik knez Pavle. Ka pa so prispele vesti o smrti kralja Jurija V., je bila na tukajšnjem angleškem poslaništvu takoj razobešena angleška zastava na pol droga. V znak žalosti za angleškim kraljem pa so razobesila svoje zastave tudi vsa poslaništva v Belgradu.

Pariz, 21. jan. Jutranje izdaje pariškega časopisja prinašajo uvodnike, ki so posvečeni angleškemu kralju Juriju V. Zelo ugodno se izraža desničarsko, kakor tudi levičarsko časopisje o kralju Juriju V. Levičarski listi povdarjajo, da kralj ni bil ozkosrčen in da je dal oblast delovni stranki brž, ko je ta dobila večino pri volitvah. Listi povdarjajo, da je bil kralj tisti, ki se je sam postavil na čelo svoje takrat še male vojske. V svetovni vojni se je postavil takoj na stran Belgije in Francije, da tako brani svobodo Evrope.

Mariborske vesti

DELOVNI PROGRAM TUJSKO PROMETNE ZVEZE V MARIBORU ZA 1936.

Maribor, 20. januarja.

Na svoji plenarni seji, ki se je vršila v soboto 18. t. m. in katere so se udeležili zastopniki vseh važnejših tujskoprometnih ustanov, zdravilišč in planinskih društev, je sklepala Zveza o potrebnih preddelih in projektih za novo sezono. Ker Italija radi vojnega stanja z Abesinijo in s tem zvezane draginje v predstoječi sezoni ne pride resno v poštev, so izgledi za naš tujski promet zelo dobri in mnogo obetajoči, radi česar je tudi povečana propagandna delavnost, posebno v Srednji Evropi in v Orientu, potrebna. Zato je Zveza storila sledeče sklepe:

1. Na pomladanskih velesejmih v Leipzigu, Pragi in na Dunaju povečati propagando za naša letovišča in zdravilišča.

2. Za vse območje Zveze, to je bivša Mariborska oblast, se izda reprezentativen folder Prospekt v srbohrvatskem, češkem, francoskem in nemškem jeziku.

3. Ravno tako se izda reprezentativen prospekt slovenskih zdravilišč razen v gornjih še v angleškem jeziku, in sicer za Rogaško Slatino, Dobrno, Slatino Radenci, Laško, Rimske Toplice, Čateške Toplice, Dolenjske Toplice, Medijske Toplice in Rimski vrelec. Ker prirejajo posetniki zdravilišč izlete v bližnjo in daljnjo okolico, imajo zdravilišča za vso okolico velik gospodarski in propagandni pomen.

4. Izda se seznam vseh hotelov, penzijonov, gostišč, planinskih domov itd. za območje Zveze s cenami in najpotrebnejšimi obvestili.

5. Z ozirom na dejstvo, da je radi novega kliringa z Nemčijo računati s pojačanim dotokom nemških turistov, pripravlja Zveza skupno z ljubljansko Zvezo izdajo preglednega vodiča po Sloveniji v nemškem jeziku. Tudi ta izdaja je zelo nujna, ker starejše izdaje niso aktualne in je zaloga tudi povsem pošla. Izdelavo tega vodiča je prevzel znani avtor Rudolf Badjura, čigar ime jamči za prvovrstnost.

Zveza je nadalje sklenila nadaljevati svojo akcijo za opremo vseh obmejnih postojank in kolodvorov z velikimi propagandnimi slikami in relijefi. Končno se je tudi sklenilo otvoriti še v Ptuju kompletno propagandno in potovalno pisarno, s čemer se poveča število propagandnih postojank naše Zveze na 8 in ga prekaša v tem oziru le Zveza v Novem Sadu, ki razpolaga z 9 poslovalnicami. Ker je Tujsko prometna zveza Putnik v Mariboru, ako ne upoštevamo nekaj skromnih subvencij, navezana izključno nase, bi bila dolžnost vsakega, da se pri potovanjih ali izletih posluži Putnikovih poslovalnic v Mariboru (mesto in glavni kolodvor), Celju, Ptuju, Gornji Radgoni, Št. Ilju, Dravogradu in Rogaški Slatini. Za vozne karte, katere prodaja Zveza po originalnih cenah, priznavajo uprave železnic provizijo. Tudi nudijo priključene menjalnice najugodnejšo prodajo in nakup vseh valut, zlatih in srebrnih novcev ter honorirajo potovalne čeke, kreditna pisma itd. Želimo nesebično in za splošni blagor ter kulturni in gospodarski dvig delujoči Zvezi tudi v letu 1936. najlepših uspehov, kakor v preteklem letu.

225.242 ljudi je pobralo preko severne meje

Maribor, 20. januarja.

Zanimive številke smo dobili na obmejnem policijskem komisarijatu v Mariboru o mednarodnem prometu, ki se razvija preko Maribora. V vsem letu je prekoračilo severno mejo preko Maribora 225.242 oseb. Od tega je bilo 52.869 Jugoslovanov, 81.566 Avstrijcev, 71.450 Čehoslovakov, 7439 Nemcev, 2350 Italijanov ter 11.568 drugih narodnosti. Med potniki je bilo 127.959 moških in 97.283 žensk. Vsi ti potniki so se mudili v naši državi, dočim jih je potovalo v tranzitnem prometu samo 40.563, od tega na progi Maribor—Rakek 11.892, obratno pa 9952, na progi Prevalje—Maribor 3200, obratno 2952, Prevalje—Labud 5849, obratno pa 6745 potnikov.

Naši gasilci

Belgrad, 21. januarja. m. Dne 27. t. m. se bo vršila v Zagrebu glavna skupščina Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije. Na občnem zboru bodo funkcionarji Gasilske zveze podali poročila o stanju gasilstva v državi. V naši državi imamo danes 2357 gasilskih čet, 106 žup in 10 zajednic. Jugoslovansko gasilstvo šteje 70.367 prostovoljnih aktivnih članov ter 50.517 rednih podpornih članov, skupaj torej 126.884 članov gasilcev. Stanje je po banovinah sledeče: v dravski banovini je 26 gasilskih žup, 894 čet, 29.135 prostovoljnih članov, 18.559 rednih podpornih članov. V savski banovini je 50 žup, 852 čet, 23.972 prostovoljnih članov in 16.666 rednih podpornih članov. V donavski banovini je 30 žup, 328 čet, 10.375 prostovoljnih članov in 14.832 rednih podpornih članov. V moravski banovini je 97 čet, 2079 prostovoljnih članov in 281 rednih podpornih članov. V drinski banovini je 43 čet, 1217 prostovoljnih članov in 1987 rednih podpornih članov. Vrbaska banovina ima 44 čet, 1192 prostovoljnih članov, 2167 rednih podpornih članov. V vardarski banovini je 45 gasilskih čet, 1464 prostovoljnih aktivnih članov in 688 aktivnih podpornih članov. Primorska banovina šteje 11 čet, 462 prostovoljnih članov in 999 rednih podpornih članov. V zetski banovini je 7 čet, 205 prostovoljnih članov in 344 rednih podpornih članov. Belgrad-Zemun-Pančevo šteje 6 čet, 268 prostovoljnih članov in 4 redne podporne člane.

Dolžina gasilskih cevi, s katerimi razpolaga naše gasilstvo, je znašalo ob koncu leta 1935 409.620 m. Celotno premoženje jugoslovanskega gasilstva, to je obleka, brizgalne, cevi, domovi in gasilske priprave, znaša 130,583.710 Din. Iz podanih podatkov je razvidno, da je gasilstvo najbolj razvito v dravski banovini, kjer je tudi največ prostovoljnih aktivnih članov.

Celje

Nocoj koncert Praškega kvarteta (bivši Zikovci) ob 8. uri v mestnem gledališču. Za koncert vlada med celjskim občinstvom veliko zanimanje. Na sporedu so skladbe Mozarta, Schuberta in Dvořaka. Pri klavirskem kvintetu sodeluje ga. Mirca Šancinova.

Skioptično predavanje o Holandiji. V ponedeljek, dne 27. januarja, bo predaval o Holandiji s spremljevanjem skioptičnih slik gosp. Drago Oberžan. G. Oberžan je živel več let tot izseljeniški duhovnik med slovenskimi rudarji v Holandiji, zato to deželo, kakor tudi njeno prebivalstvo dobro pozna. Predavanje bo kakor običajno ob 8. zvečer v dvorani Ljudske posojilnice.

Kap ga je zadela pri klanju prašiča. V soboto je neki zunanji mesar pri nekem posestniku v Čretu klal prašiča. Ko je mesar zabodel prašiču nož, ga je zadela kap in je obležal mrtev ob živali. Moža so pokopali v ponedeljek popoldne na celjskem mestnem pokopališču.

Sprejem strank na okrajnem načelstvu. Okrajno načelstvo v Celju razglaša, da se sprejemajo stranke vsak torek in vsako soboto od 8. do 12. ure. Druge dni se stranke ne sprejemajo. Samo v neodložljivih slučajih se sprejemajo stranke tudi ob drugih dnevih od 8. do 12. ure. Stranke naj se točno ravnajo po tej določbi, da ne bodo brezuspešno tratile čas in denarja s potom k tukajšnjemu uradu.

Celjski trgovski nameščenci za svoje pravice. Kakor je občinstvu znano, so bili zaradi priključitve okoliške občine k mestni občini s 1. januarjem inkorporirani k mestnemu združenju trgovcev vsi trgovci na ozemlju bivše okoliške občine, vseh skupaj okrog 100. S to priključitvijo se je spremenil tudi odpiralni in zapiralni čas na ozemlju bivše okoliške občine, kjer smo prej imeli take interesantne pojave, da so bile ob Mariborski cesti na pr., kjer je spadala ena stran pod mestno, druga stran pa pod okoliško občino, ob nedeljah in praznikih trgovine na strani, ki je bila pod okoliško občino, odprte, medtem ko so stanovski tovariši na nasprotni strani ceste morali z žalostjo opazovati, kako so v okolici delali kupčije. Z novim položajem to vse odpade, ker velja za vso celjsko občino za trgovine enoten odpiralni čas. Zelo radi verjamemo, da se bodo trgovci na bivšem okoliškem ozemlju težko privadili novim razmeram. Tega novega stanja se predvsem vesele trgovski nameščenci v bivši okoliški občini, ker bodo s tem ob nedeljah in praznikih prosti. Vsi trgovski nameščenci stoje trdno na stališču, da se naredba o odpiranju in zapiranju trgovin dosledno in točno izvaja. Novo stanje so pozdravili tudi bivši mestni trgovci, ker so bili do sedaj v tem oziru prikrajšani.

Ptuj

Statistika okrajnega sodišča v Ptuju v l. 1935 v civilnopravnih in kazenskih zadevah in zadevah sodne uprave razodeva ogromno delo, ki ga mora tak urad izvršiti. Obravnavalo se je namreč v omenjenih zadevah preteklo leto okrog 30.000 spisov; ta številka pove, da se je delo v primeru s prejšnjimi leti zopet pomnožilo. Vzlic temu se je izvršilo v redu, čeprav je preko celega leta bil en sodnik manj, kakor predvideva normalni stalež. Od posameznih številk v statistiki omenimo le nekatere: prisilnih izvršb je bilo 3228, od teh 24 prodanih posestev, deložacij je bilo 20; civilnosodnih komisij je bilo 144, kazenskih zadev pa 1445, od tega 402 preiskav zločinov.

Beračenje otrok po mestu se je razpaslo že v taki meri, da je postalo prava nadloga. Večinoma so to otroci siromašnih okoliških kmetov, ki živijo v najstrašnejši bedi. Povsod jih najdeš po dva ali več skupaj, nadlegujoče vsakogar, ki ga srečajo. Proti večeru naletiš nanje ob gostilniških pragih, kjer moledujejo za denar. Strahotno je gledati te otroke, razcapane in ogladele. Na vprašanje, kaj jih je prignalo v mesto, dobiš povsod isti odgovor: Starši so jim brez vsakega zaslužka, zato so prisiljeni z beračenjem si priskrbeti vsakdanji kruh. Resnično in žalostno je dejstvo, da je takih družin na deželi vedno več. —

Poprava volilnih imenikov. V smislu zakona o volilnih imenikih, vrši mestno poglavarstvo v Ptuju popravek volilnega imenika. Reklamacije je prijaviti z dokazili pri mestnem poglavarstvu najdalje do 25. t. m. Pravico do vpogleda v volilni imenik ima vsak volilni upravičenec.

Smrtna žrtev poklica

Sinoči je prišlo pri naši radio oddajni postaji v Domžalah do težke nesreče. Okrog šeste ure zvečer je mladi tehnik Viktor Povše iskal pri električnih napravah defekt, ki je nastal malo prej. Pri tem poslu pa je po nesreči prišel v dotiko z električnim vodom, ki ima napetost 10.000 voltov. Posledica je bila za mladega fanta usodna: vrglo ga je nezavestnega ob tla, kjer je ležal okrog tri četrt ure. Prvo pomoč mu je nato nudil poklicani zdravnik gosp. dr. Kremžar, nato pa je prispel še prof. Osana. Kljub vsestranski skrbi in negi, ki sta jo nudila ponesrečencu tako zdravnika kakor službujoče osobje, je nesrečni Povše izdihnil, ne da bi prišel prej do zavesti.

Z nedeljskih tekem na Pokljuki

Naša zemlja in narodnostna vzgoja

Tako je stanje naše narodne zavesti pri današnjem gospodarstvu. Tu bi se lahko mnogo učili pri bratih Poljakih, ki so po težkih preizkušnjah po vojni čudovito dvignili narodno zavest med ljudstvom. Potrebno nam je več narodne zavesti, da ne bomo več prodajali narodnih vrednot — kakor je tudi naša slovenska zemlja — tujcu za košček kruha, za »skledo leče« ... Tak materijalizem gotovo ni znak visoko zavednega in izomikanega naroda in zdravih razmer v njem. Čim manjši pa je kak narod, tem bolj se mora zadevno čistiti, če hoče rasti neovirano in napredovati, in vsak posameznik mora k temu skupnemu prizadevanju žrtvovati tem več svojih najboljših sil. Saj je mali narodič podoben ladjici na razsežnem, razburkanem morju. Treba je torej tem bolj veščih krmarjev, da jo privedejo k cilju. Slednji član mora strumno sodelovati pri tem. Vsak človek je sebi najbližji in tako tudi vsak narod. Vsakdo je svoje sreče kovač.

Vzgoja brez fraz

Pri nas je zato bolj kot ne vem kaj potrebna narodnostna vzgoja. Ta nikakor ni prazna fraza, četudi morda — zadnji čas moderno — naglašanje narodnosti to preveč razkričuje. Šovinistični nacionalisti kakor socialistični internacionalisti se bodo morali slejkoprej zavedati, da so na napačni poti v smislu pravilnega pojmovanja kulturnega dela in razvoj sam bo slej ko prej moral dovesti izkušene vodnike javnega dejanja in nehanja k pravilnemu organičnemu in krščansko vrednotenemu narodnemu doživljanju in stremljenju, ki hoče, da se posamezni narodni organizmi utrjajo in razvijajo v svojem posebnem pravcu v celotni lepoti stvarstva in ne na škodo drugega naroda. Saj je pravilno pojmovanje naroda pač podobno pojmovanju posamezne osebnosti, ki se mora svobodno razvijati v pravcu svoje kulturne dejavnosti, da more tako zadostiti svoji življenjski nalogi. Zato je po takem pojmovanju narodno obrambno vprašanje le vprašanje popolne zaščite svobodnega narodnega kulturnega razvoja in rasti v korist in blagor celotnemu kulturnemu napredku človeštva.

Mnogi narodni pokreti že v osnovah greše, ker se izključno vežejo na silo in ostanejo slepi in gluhi za sredstva in pota ljubezni in duha. Kaj radi se poslužujejo fraz, ki morajo resnejšega in globlje zasidranega narodnjaka odbiti. Tako se s takimi nacionalističnimi pokreti begajo mase in tratijo čas in sredstva. Vemo pa, da le globoka narodna zavest posameznika jamči za trden narodni obstoj. Ta pa raste le iz ljubezni do narodovih svojin: jezika, pesmi, šeg, običajev, prošlosti. Če je že pred stoletjem Slomšek in drugi pred in za njim sadil tega narodnega duha po naših narodnih šolah, poveličeval naš materni jezik in kazal pri tem rad na naše veliko slovansko sorodstvo, ali ni naša sveta dolžnost, da ne ostajamo le pri njegovem zgledu in njegovi lepi oporoki, ki se razodeva za nas v vsem njegovem delu, ampak stopimo rajši korak dalje od tistih predstoletnih razmer. Saj živimo zdaj v lastni državi in v razmerah, ki zahtevajo od nas velike narodnostne dejavnosti.

Naša zgodovina

Med nami so še danes ljudje, ki se sramujejo našega maternega jezika in so ga pripravljeni vsak čas zatajiti, ljudje, ki se sramujejo našega značaja, naše narodne zgodovine. Vendar tudi mi, ki nam je kot najmanjšemu jugoslovanskemu rodu pripustila usoda v zgodovini najmanjšo svobodo, nismo brez zgodovine, ki opogumlja in navdušuje. Treba jo je znati le odkopati in postaviti pred oči naših najmlajših, da jih vzgojimo v našem domačem narodnem duhu in ponosu, da bodo vzljubili to zemljo, na kateri živijo in rod, med katerim so poklicani v življenjsko udejstvovanje. Treba je podčrtati vsa dejstva, ki so v zvezi z našo narodno zgodovino in izrabiti vsako možnost, da se duhovno osvobodimo v mislih in dejanjih. Tako pa smo le preveč radi kajžarsko pohlevni in v svoji skromnosti in odkritosti preveč popustljivi, navajeni iz prejšnjih dob upogibati hrbet, ne da bi si vzeli k srcu svarilo ponarodelega reka, ki ga je naglasil že Koseski: Kdor ponižuje se sam, podlaga je tujčevi peti... Tako spi v nas Kralj Matjaž in njegova vojska. Bolehamo za posledicami nesrečnega plebiscita, tega sredstva sodobne evropske politike, ki se prav malo ali nič ne ozira na etnološko in zgodovinsko stanje, bolehamo pa tudi za posledicami naše premajhne osveščenosti narodne zavesti vsakogar izmed nas. Naj nas te skušnje, ki jih tako drago s svojo kožo plačujemo, vsaj že enkrat izuče in streznijo! -ec.

Drobne

Iz Madrida: V južnem španskem mestu Jerez je skupina komunistov izvršila zločin, ki je doslej zahteval četvero smrtnih žrtev. Skupina treh komunistov je napadla tamošnjega policijskega direktorja ter ga s streli iz strojne pištole težko ranila. Neki mimoidoči delavec je padel smrtno zadet. Ko je drugi dan patrola civilne garde, sestavljena iz dveh stražnikov in enega oficirja, zalotila to skupino komunistov v Arcos de la Frontera in jih hotela aretirati, so jo komunisti pozdravili s streli iz revolverjev. Vodja patrole je bil takoj mrtev, stražnika pa sta ubila dva morilca in težko ranila tretjega

Ženeva, 21. jan. Odbor trinajstorice je včeraj zvečer odklonil prošnjo Abesinije za posojilo pri Zvezi narodov.

Neapelj, 21. januarja. AA. Havas poroča: Vojaška misija, sestavljena iz častnikov avstrijske, ameriške, japonske in albanske armade, je zvečer odpotovala v Vzhodno Afriko, kejr bo obiskala eritrejsko in somalijsko fronto.

Angleži so predlagali, naj odbor prej razpravlja o učinkovitosti petrolejskih sankcij, preden sklene kaj drugega.

Jubilej stradanja

Poročali smo že o kaznjencu Svetozaru Lukiču, ki v kaznilnici v Požarevcu preseda svojo dosmrtno ječo. Tedaj smo zapisali, da Lukič že 58 dni ni zavžil nobene hrane. Sedaj poročajo listi, da je kaznjenec doživel žalosten in čuden jubilej: gladovna stavka je dosegla 60. dan. Za slučaj se začenjajo zanimati tudi zdravniški krogi, ker je to tudi za nje svojevrsten primer.

Lukič je po pisanju listov živ mrlič, ki ga sestavljajo samo še kosti, preko katerih je povlečena koža. Tako zdravniki kakor osebje se zaman trudi, da bi pripravili kaznjenca do tega, da bi si pustil vbrizgniti kako injekcijo ali da bi se podvrgel zdravniški negi, ki bi ga morda utegnila še vrniti v življenje. Toda Lukič dosledno vse odklanja, češ da je njegovo življenje končano. Neverjetno je pri stvari dejstvo, da je Lukič kljub popolnoma propadli telesni kondiciji pri popolni duševni zavesti. Tako se je ginljivo poslavljal od svoje žene, ki ga je pred nekaj dnevi obiskala. Tudi žena ga ni mogla pripraviti do tega, da bi prenehal z gladovno stavko in je zapustila celico vsa oblita s solzami.

Alkohol, nož, kri

To so trije krvni sorodniki, ki opravljajo svoje delo navadno vzajemno. Tako je bilo zadnjo soboto tudi v Beogradu. Po ulici Milenka Grčiča je srečal pijani Rista Uroševič skupino tudi pijanih mladeničev. Segreti mladeniči niso hoteli iti mirno mimo Uroševiča, tega pa seveda ni bilo treba dolgo izzivati. In tako je par besed zadostovalo, da so trije fantje naskočili na Uroševiča in da se je razvil pouličnі pretep. Udarci so padali kakor dež, kajti Uroševič je bil močan in bi se trojice najbrž tudi brez nadaljnega otresel, če se ne bi zabliščal v tistem trenutku nož. Trikrat se je njegova ostrina zarila v Uroševiča: enkrat v sence, dvakrat v pleča. Ko se je Uroševič zgrudil, so junaki noža zbežali. Vpitje na pomoč je privabilo meščane, ki so poklicali reševalce, da so prepeljali Uroševiča v bolnišnico. Tam so ga tudi takoj zaslišali, ni pa mogel povedati niti enega imena napadalcev in jih tudi ni mogel tako opisati, da bi jih oblasti izsledile.

„To so moje hčerke"

18 letna Jelena Savič je 11. februarja t. l. hodila po belgrajskih ulicah. Nihče se ni zmenil za njo, ona pa je oprezala na vse strani, kje bi mogla kaj dobiti. Vstopila je v neko stanovanje, da bi prosila miloščine. Ker ravno tedaj nikogar ni bilo v sobi, je izrabila priliko in odnesla razne stvari. Naslednji dan se je pojavila, prej tako revna Jelena Savič, na ulici Kralja Aleksandra kot elegantna dama. Nadela si je stvari, ki jih je prejšnji dan sunila v omenjenem stanovanju. Tako je stopala zavita v kožuh in si žvižgala ...

Tedaj je pristopila k njej Natalija Marković, ženska srednje starosti:

»Mala moja lepotice, tu češ da se prehladiš. Vidiš, kako je hladno i maglovito ... Hajde, podži k meni ...« To je bilo edino bitje, ki se je na ulici zmenilo za Jeleno Savič. In zakaj se je zanimala ravno Natalija Marković.

Mlada Jelena je sledila sladkim besedam. Na domu Natalije Marković je spoznala Jelena še dve mladi sovrstnici Vidosavo Marković in Anico Marčetič. Čez nekaj dni je Jelena Savič vstopila v stanovanje predsednika apelacijskega sodišča v pok. Ninkoviča: »Usmilite se me, zaradi Boga, tri dni nisem jedla, v bedi sem ...« Stari in izkušeni sodnik ji je dal nekaj dinarjev, ko pa je Jelena odšla, je častitljivi gospod opazil, da mu je zmanjkala denarnica z osem tisočaki. Druga »dama« iz Natalijine družbe je med tem bila že v drugem stanovanju in tam ji je »padlo v žep« 2223 Din.

Zvečer pa je Natalija Marković vabila gospode: »To so moje hčerke ...« In vsi so se zabavali.

Včeraj pa so se te zabave zaključile pred sodiščem, kjer je Natalija Marković radi zapeljevanja odnesla štiri leta robije, Jeleno Savič so odposlali v poboljševalnico, ostali dve oprostili, češ, da sta bili zapeljani.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 21. januarja: Sv. Neža.
Jutri, sreda, 22. januarja: Sv. Vincenc.

*

Lekarne: nočno službo imajo mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Kaj bo danes

Jakopičev paviljon: od 9—19 Tomerlinova slikarska razstava.

Meščanska šola v Bethovnovi ulici: ob 20 otvoritev esperantskega tečaja.

Samostanska pisarna pri oo. frančiškanih: ob 20 predavanje dr. Jože Pogačnika o Mohorjevih knjigah v preteklem in sedanjem času.

Filharmonična dvorana: ob 20 solistični koncert Nikolaja Orlova.

*

Instruktorji. Starši, ki potrebujete za sina ali hčerko vestnega instruktorja, obrnite se na podpisano društvo, ki Vam bo preskrbelo zanesljivega visokošolca. Visokošolec s svojim strokovnim znanjem bo najlažje pripravljal Vašega sina ali hčerko za šolo. Obenem pa rešite s tem materijelne stiske najpotrebnejše, ki v tem zimskem času nimajo niti potrebnega stanovanja, niti zadostne hrane. Akademsko podporno društvo na univerzi v Ljubljani (sprejema dnevno tudi od 11—12 v pisarni U. Z. F., Univerza, dvorišče).

Mestni socialni urad prosi p. n. občinstvo, da se pri podpiranju revnih in brezposelnih poslužuje blokov »POMOČ POTREBNIM«, ki jih imajo v zalogi vse ljubljanske trafike in se dobijo tudi v socialnem uradu v Mestnem domu, soba št. 44. — Cena enega bloka z dvanajst listi znaša 5 Din.

*

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA

Začetek ob 20.

Drama

Ponedeljek, 20. januarja: Pesem s ceste. Red A.
Torek, 21. januarja: Zaprto.
Sreda, 22. januarja: Vesela božja pot. Red Sreda.
Četrtek, 23. januarja: Bratomor na Metavi. Red Četrtek.
Petek, 24. januarja: Zaprto.

Opera

Ponedeljek, 20. januarja: Zaprto.
Torek, 21. januarja: Prešmentani grad. Red C.
Sreda, 22. januarja: Aida. Gostuje Marij Šimenc. Izven.
Četrtek, 23. januarja: Saloma. Red B.

Pianist Nikolaj Orlov

Opozarjamo na nocojšnji koncert svetovnoznanega pianista Rusa Nikola Orlova. Kritike vseh svetovnih časopisov z največjim spoštovanjem prinašajo njegovo ime in njegove naravnost neverjetne uspehe na koncertih v najznamenitejših središčih sveta. Nocojšnji koncert je njegov II. koncert v Ljubljani. Prvič je koncertiral pri nas pred dvema letoma in imel takrat nedosežen uspeh. Nocoj igra Scarlattijeve Tri sonatine, Schumannove Simfonične etude, Chopinovo sonato v b-molu in Chopinovih 12 etud. Sedeži od 33 Din navzdol so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Nemško prvenstvo za l. 1936

Nemško prvenstvo, ki bi se moralo vršiti v v dolini Oberstdorf, so tudi morali preložiti. V dolini se je sneg namreč odjužnil in je bilo treba iti višje.

V damskem smuku je zmagala, kot je bilo pričakovati Christl Cranz v času 4:39,1, druga Hadie Pfeiffer 5:27,1, tretja Käthe Grasegger 5:36,4.

V moškem smuku: 1. Franz Pfnür 3:42,3; 2. Hans Kemser 3:44,4; 3. Guzzi Lantschner 4:02,4.

V slalomu je zmagal Rudolf Cranz 1:48,4; 2. Franz Pfnür 1:50,9; 3. Toni Bader 1:58,1

V alpski kombinaciji je nemški prvak Franz Pfnür s 197 točkami pred Rudi Cranzom (182 točk) in Hans Kemserjem (181 točk).

V teku na 18 km je nepričakovano zmagal z naskokom 5 minut Anton Feller v času 1:15,20 pred Willijem Bognerjem 1:18,16, tretji je bil Walter Motz 1:18,46. Naš znanec Leupold, bivši trener naših tekmovalcev, je bil šele 24. s časom 1:25,14. V teku je startalo 193 konkurentov.

Willy Bogner — nada Nemčije za Ga-Pa, ki se je pa na nemškem prvenstvu plasiral šele na drugo mesto, skoraj 5 minut za zmagovalcem Zellerjem.

Naročajte „Slovenski dom“

Namesto poročila o nedeljskih smuških tekmah na Pokljuki

Marsikdo misli, da je časopisno poročevalstvo eden od najlepših poklicev: v uredništvu zazvoni telefon, zgodilo se je to in to, poročevalec se oprta s foto-kamero, zajaha motorno kolo in v kratkem času se že vrne s polno beležnico in polnim filmom. Kaj more biti na svetu lepšega, kakor poditi se za dogodki ter servirati publiki dan za dnem novinarske »šlagerje«, »bombe« in »bombice« — če pa še »bombic« ni, pa »muhe«... Tako misli, kdor tega poklica ne pozna. Res ima dovolj lepih strani, ima pa zato ravno toliko, če ne še več slabih. En tak primer priobčujemo danes. Mislimo, da je za objavo primeren predvsem zaradi tega, ker je vzet iz naših domačih razmer in je najnovejšega datuma.

Kje dobiti slike?

V petek, 10. januarja popoldne se je zvedelo, da je bila prejšnji večer sestavljena prijava olimpijskega moštva za udeležbo v Ga-Pa. To je vsekakor športni dogodek, ki ga je treba primerno objaviti. Kratek pomenek v uredništvu — in že je bilo sklenjeno, da je v »Slovenskem domu« za to objavo na razpolago cela stran. Na vsak način pa je treba vplesti med članke tudi slike, ki naj bi bile v zvezi s stvarjo; torej slike o olimpijskih treningih na Pokljuki, o trenerjih itd. Kje dobiti

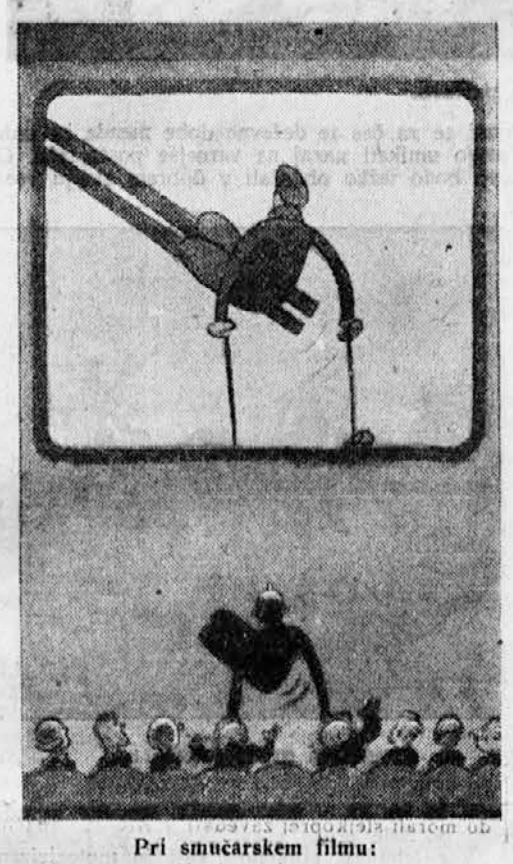

Pri smučarskem filmu:
»No, prava reč! Škandal, če bi tega tudi jaz ne zmogel. Poglejte!«

slike v nekaj urah, da gredo pravočasno v klišarno? Kako storiti drugače, kakor obleteti ljubljanske foto-ateljeje: morda je slučajno kdo dal razvijati filme s Pokljuke in morda se med temi slikami dobi kaj primernega. Tako je storil naš poročevalec. Res je zasledil v neki foto-trgovini slike, ki jih je eden ali dva dni prej posnel na Pokljuki najemnik pokljuškega Sport-hotela gosp. Janez Kenda.

»Bodite brez skrbi; mirno jih lahko objavite, gospod Kenda vam bo še hvaležen, da toliko pišete o Pokljuki. O tem ni govora, da bi se razburjal, če ga prej ne vprašate, ko ni več časa« — tako je zatrjeval našemu poročevalcu lastnik trgovine in mu zavijal dve sliki, ki sta bili v zvezi z olimpijskmi treningi na Pokljuki in za objavo v listu dokaj primerni.

Niti naš poročevalec, še manj pa v uredništvu, ni nihče predvideval, da more zaradi objave teh dveh slik biti užaljen ravno tisti, ki ima z reklamo za Pokljuko neposreden dobiček, t. j. najemnik hotela g. Kenda... In tako je naslednjega dne, t. j. 11. t. m. prinesel »Slovenski dom« na celi strani poročilo o olimpijskem moštvu, med drugimi slikami pa je bila ena od onih dveh, ki jih je posnel g. Kenda, dočim je bila druga objavljena dan pozneje.

Naslednjo nedeljo je bila ob pol enih do enih popoldne radio-reportaža o olimpijskih tekmah s Pokljuke. Ker »Ponedeljski Slovenec« posveča vsem aktualnim športnim dogodkom pravo pozornost, je bilo odrejeno, da da na razpolago za to radio-reportažo celo stran. Spet je bilo treba slik in ker je bila slika g. Kende res primerna, je zopet zagledala beli dan v »Ponedeljskem Slovencu« od 13. t. m., ki je prinesel pod debelo tiskanim naslovom »Haho, halo, tukaj Pokljuka« celo stran reportaže in slik s Pokljuke. Kako delati boljšo reklamo za Pokljuko in kako predvidevati, da bi bil najemnik hotela na Pokljuki g. Kenda zaradi objave slike užaljen?

Užaljenost? — Nemogoče!

Že čez nekaj dni je prišlo na uho najprej foto-trgovcu, potem pa še uredništvu: »Gospod Kenda je užaljen, ker se objavljajo njegove slike, ne da bi ga prej vprašali, tožil bo za avtorsko pravo itd., itd....« Ni pa tega mogel verjeti ne trgovec, ne uredništvo. Saj je gospod Kenda gotovo zadovoljen, da se o Pokljuki piše čim več, gotovo da rad na razpolago slike, ki jih on posnema, še sam bi jih poslal uredništvu, kakor delajo to drugi — tako smo mislili. Zato govorice, da je g. Kenda užaljen, nismo vzeli resno. Bo pa itak še prilika, da se o vsem prepričamo.

Tekmovalni rezultati — tajnost...

Zadnjo soboto, t. j. 18. t. m. je bilo v uredništvu »Ponedeljskega Slovenca« povedano: »Danes popoldne in jutri dopoldne so na Pokljuki izbirne tekme, na podlagi katerih bo končno veljavno določeno olimpijsko moštvo. Za te tekme je na razpolago v »Ponedeljskem Slovencu« cela stran, ki bo rezervirana do zadnjega trenutka, preden gre list v tisk«. In tako je poročevalec v nedeljo na vse zgodaj zajahal motorno kolo in jo v največjem blatu mahnil na Pokljuko. Ravno ob pravem času je še prispel, da je ujel v foto-kamero zadnje skoke s tekme na veliki skakalnici.

Ko pa je potem hotel imeti še rezultate o skokih in o tekih s prejšnjega dne, je zvedel, da so ti rezultati — tajnost. Torej: rezervirati za tekmo celo stran, poditi se iz Ljubljane v največjem blatu na Pokljuko po podatke in rezultate — in na Pokljuki nič dobiti! To tudi našemu poročevalcu ni šlo v račun in je razumljivo, da se spričo takih razmer za rezultate potem, ko bi jih funkcionarji bili morda vendarle pripravljeni dati, ni več zanimal.

Tekmovalci ne dajejo izjav...

V takem položaju si je poročevalec pač mislil: funkcijonarji so funkcijonarji in imajo morda res svoje vzroke, da rezultatov ne dajo. Nič zato, bomo pa napolnili stran z drugimi zanimivostmi s Pokljuke. To bodo pa povedali tekmovalci. Toda, še preden je mogel poročevalec stopiti v akcijo s poizvedbami pri tekmovalcih, je že zvedel za najnovejšo pokljuško krilatico: »Mi tekmovalci smo sklenili, da letos ne dajemo novinarjem nobenih izjav. Lansko leto smo jih mi prosili, naj objavljajo naše izjave, letos jih pa mi ne dajemo...« Torej tudi tukaj nič za list...

„Kdor hoče o Pokljuki pisati, naj pride na Pokljuko“

Spričo takih razmer je poročevalec že prišel do prepričanja, da na Pokljuki, za katero so listi polnili kolone in strani in za katero je bila tudi za naslednji dan rezervirana cela stran, nima nič več iskati. Bila je samo še ena stvar: treba se bo še prepričati, ali je g. Kenda res bil užaljen zaradi objave tistih slik. Bil je prav kratek pogovor v jedilnici:

»Baje ste, gospod Kenda, hudi na nas, ker smo objavili dve vaši sliki, ne da bi vas prej vprašali. Veste, nujno smo potrebovali, časa ni bilo nismo mogli misliti, da boste užaljeni in...«

»Saj sem še užaljen. To vendar ni noben način! Vzeti slike in jih objaviti. Če hočejo gospodje reporterji o Pokljuki kaj pisati, naj se blagovolijo potruditi gor. Lahka je stvar, vzeti slike v Ljubljani in jih malati po časopisih...«

Kaj sedaj?

To vprašanje je rilo našemu poročevalcu po glavi, ko je eno uro po prihodu že odhajal iz Sport-hotela. V uredništvu pričakujejo za eno stran materijala, v žepu pa ni ene vesti. Zadrega in razburjanje v uredništvu je neizogibno. Da uredništvo opozori, je poročevalec na poti grede že iz Kranja telefonično javil, da nima nič materijala, naj pripravijo kaj drugega. K sreči je imel urednik v rokah primeren materijal: istega dne je namreč uredništvo sprejelo od olimpijskega odbora iz Zagreba popis vsega, kar je bilo v zvezi z našo udeležbo na olimpijadi. (Mimogrede bodi povedano: podatki so šli iz Ljubljane v Zagreb in šele iz Zagreba so jih mogli dobiti ljubljanski novinarji. Na taki dolgi poti se seveda vrinejo napake, brez katerih iz Zagreba malokaj pride.)

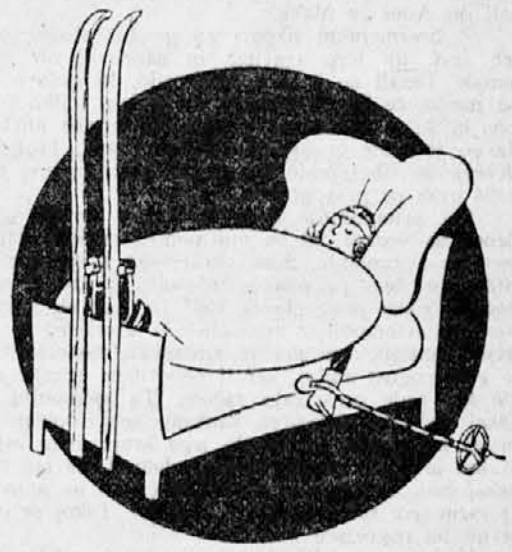

Mrzličnost pred startom: »Da ne zamudim, jutri ob osmih je glavna tekma.«

In to poročilo je urednik hitro zmašil na stran, ki je bila pripravljena za poročilo s Pokljuke. Ni bilo niti časa zagrebško poročilo popravljati in je zato izšlo z vsemi napakami, posebno z napačnimi navedbami glede klubov, ki jim posamezni tekmovalci pripadajo.

Končni rezultat

Poročevalčeva pot na Pokljuko nam torej ni prinesla onega rezultata, ki smo ga pričakovali. Privedla nas je pa do prepričanja, da je treba v bodoče o Pokljuki in o dogodkih, ki so z njo v zvezi, pisati prav previdno, t. j. — v smislu besed gospoda Kende — samo ono, kar bodo naši poročevalci lahko sami na lastne oči zasledovali na Pokljuki, tudi slike bomo objavljali samo one, ki jih bomo sami posneli, kakor so n. pr. današnje. To je obenem končni rezultat nedeljskega pohoda na Pokljuko.

Opisani primer dovolj nazorno kaže, da poklic časopisnega poročevalca ni vedno najidealnejši. Delati s polno paro reklamo za lepo planinsko postojanko, potem pa dobiti polena pod noge ravno od strani, od katere bi bilo to najmanj pričakovati, to se ne more pripetiti nikomur drugemu, kakor poročevalcu, zdi se nam pa, da tudi nikjer drugje, kakor na — Pokljuki...

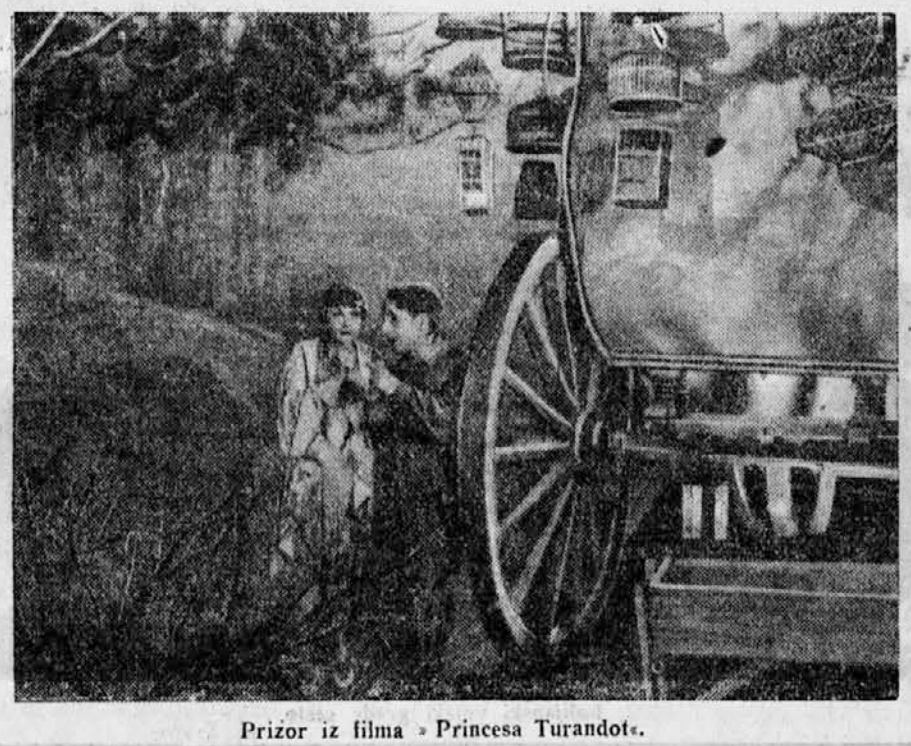

Prizor iz filma »Princesa Turandot«.

Nov sistem državnega in podzveznega prvenstva

Na svoji seji, 19. t. m., je JNZ definitivno sklenila, da spremeni način podzveznega in zveznega prvenstva. Vsa podzvezna nogometna prvenstva se morajo pričeti 16. februarja in zaključiti najkasneje do 31. maja. Podzveze same morajo v tem razdobju določiti dneve, da se bo prvenstvo pravočasno zaključilo. Po dovršenem podzveznem prvenstvu pa bodo igrali za državno prvenstvo, ki bo meseca junija in julija. V prvem kolu igrajo Kragujevac - Beograd, Niš - Skoplje, Petrovgrad - Novi Sad, Osijek - Subotica, Ljubljana - Zagreb, Cetinje - Sarajevo in Banjaluka - Split. Te tekme morajo biti odigrane 7. junija; revanš se vrši 14 junija med istimi klubi, samo v drugem mestu. Naslednje tekme se vrše 21. in 29. junija, polfinalne tekme 5. in 12. julija. Finale pa bo 19. in 26. julija. Za neodločene tekme veljajo iste propozicije kot v letošnjem prvenstvu.

Kljub temu, da je mnogo liginih klubov zahtevalo, naj se obdrži sistem lig, je vrhovni forum, ne da bi sklical izredno skupščino JNZ predlog sankcijoniral. Bomo videli kako bodo klubi v Ljubljani, Zagrebu, Belgradu in Splitu ta sklep sprejeli, kajti ta sklep pomeni velik moralni in materialni udarec za marsikak klub. Tako se bo torej to prvenstvo vršilo samo med prvaki podzvez, torej brez dveh zagrebških klubov, brez Hajduka, brez naše Ilirije in brez dveh belgrajskih klubov, recimo Baska in Jugoslavije. Mesto teh klubov pa bodo igrali tekme Cetinje - Petrovgrad, ali pa Banja Luka - Skoplje. Ali naj torej to državno prvenstvo vzbudi večje zanimanje kot pa sistem lig? Prav gotovo pa tudi ta nov sistem državnega prvenstva v nogometu ne bo dal prave slike o nogometu v Jugoslaviji. Trdi se, da ta sklep ne bo naletel na miren sprejem.

Nemška prvakinja v smuku Christl Cranz in znani norveški skakalec Birger Ruud.

Tla v Abesiniji so vroča

Človek in tehnika v boju z naravo

Nevarne poti

Ne samo v času vojnega stanja med Italijo in Abesinijo, temveč že leta preje so se Italijani skrbno pripravljali na spopad z edino svobodno afriško državo. Za svoj pohod so zgradili do meje močne ceste, ki so jih po prvih osvojitvah podaljšali do Adue in Makale.

Z brezmejnimi napori so gradili stotine km teh cest, jih lepo zravnali in napravili ob njih kanale. Delali so s tako pridnostjo, ki gotovo ni na mestu, če človek pomisli, da je tam toliko črncev, ki so ta dela samo gledali. Ne smemo misliti, da so te ceste iz asfalta ali betonirane. Tropsko deževje bi jih izpralo do grobih skal, če prej ne, v 24 urah pa prav gotovo.

Pri avtomobilih je vedno kaj v neredu. Zadeneš na vozača, ki so mu ponoči odpadli žarometi na avtomobilu. Sveti okoli voza z žepno svetiljko, pri tem pa opazi, da stoji tik nad prepadom. Kako je ta človek klel! Drugod vidiš spet tovorni avtomobil z municijo in živežem, ki je moral obstati, ker mu je zmanjkalo bencina. To je zelo pogost slučaj, ker ti nepoznane gorske ceste kaj rade prekrižajo račune. Ta avtomobil je čakal več ur, prepuščen samemu sebi, dokler ni prišel z največjo težavo do tega kraja drug avto, ki mu je svoje rezerve toliko odstopil, da sta čez nekaj časa oba morala obstati in čakati na pomoč. O vsem tem znajo računati Abesinci. Takoj se pojavijo na pozorišču nesreče.

Kadar se v bližini pojavijo črnci, nikdar ne more človek vedeti, če pripadajo rednim ali nerednim četam, so-li to od prajateljske vojske ali pa od sovražnikave, so se pritepli kot radovedni civilisti ali s kakim drugim skrivnim namenom.

Abesinci ne poznajo sklenjenih bojnih črt, le manjše tolpe se klatijo po pokrajini Tigre. Šele, ko ti ljudje začno streljati na človeka, se zave, da ima opraviti s sovražnikom.

Moderno orožje v boju z naravo

V mnogih primerih je tank izvrstno orožje, vendar se njegova uporaba v kolonijalnih vojnah daleko precenjuje. Spomniti se je treba samo na Rusijo, kjer so morali šele voli vlačiti traktorje iz blata. V prav enaki onemogłosti sem videl tudi v Abesiniji tanke, samo s to razliko, da tam ne vidiš nikjer volov. Tank premore mnogo, toda ne more skakati, vsaj italijanski ne, ne zna plavati, in zaradi svoje teže zahteva precej solidnih tal.

Tank je orožje za spopad. Abesinci pa se teh spopadov izogibajo in nočejo v odprto bitko. Napadajo nenadoma, tako da ni niti časa, da bi človek segel po puški ali strojnici, ampak se mora kar sprijazniti z bojem na nož. Strahovito je to klanje. Tank bi v takih primerih napravil samo zmešnjavo. Šele, kadar je treba sovražnika zasledovati, ga lahko spet uporabljajo.

Italijani uporabljajo tanke predvsem za raziskovanje terena, pri čemer sodelujejo seveda predvsem Askari. Abesinci pa so se navadili na to taktiko, da lepo puste te tanke prodirati brez boja. Često se zgodi, da imajo tanki na svojem prodiranju razne defekte, ali da jim zmanjka bencina. Šele v tem primeru dobe besedo Abesinci, ki kaj hitro obkolijo te nesrečne jeklene zverine. Ko ga dobe Abesinci v roke, ne najdejo v njem niti naboja več, vse je posadka prej izstrelila. Tank sam pa se nahaja v nepremakljivem stanju, kajti sovražnik, ki se je vdal, ga je skušal napraviti čim nesposobnejšega za borbo in sploh za premikanje.

Tank v boju s puščavo.

Strojnice in zlasti pehota se je mnogo bolj obnesla v teh bojih. Takega mnenja je večina častnikov.

Tudi tovorna živina je velike važnosti, zlasti, ker se moderna tehnična sredstva v teh krajih tako hitro obrabijo. Težko je reči, kako bi mogli izhajati tod brez tovorne živine. Še vedno so precej varno prometno sredstvo. Nenadomestljiva pa so letala, ki igrajo najvažnejšo vlogo ne samo v Abesiniji, temveč tudi drugod.

Italijani pod ekvatorjem

Med italijanskimi vojaki je sicer precej navdušenja, toda kot kolonijalne čete so še zelo mladi. Neizmerni napori redčijo njihove vrste. Morda bi bilo pametno pošiljati v kolonije samo poklicne vojake. Zdi se mi, da v teh četah manjka predvsem nižjih oficirjev, ki bi poznali vse nevarnosti takih vročih tal. Najboljši del italijanske armade pa so vsekakor beli častniki, ki poveljujejo askarskim oddelkom. Na njih sloni vse, in dosedaj so prav za prav le-ti dosegli vse uspehe, s katerimi se ponaša italijanska vojska.

Abesinci pa točno vedo, kaj pomeni četa brez vodnika. Zato streljajo vedno najprej na častnika. Če pade ta, je askarska četa kot tropa ovac. V kolonijalni vojni je padlega častnika težko nadomestiti z novim. Najprej mora biti vešč jezika domačinov, potem pa znati domačine pritegniti nase. Če ne uživa njihovega zaupanja, tudi ni več gotov svojega življenja med njimi.

Slabi obeti za bodočnost

Ne bo dolgo, ko bo za Abesince nastopilo lepo vreme, to se pravi daljša deževna doba. Italijani se za čas te deževne dobe menda ne nameravajo umikati nazaj na varnejše postojanke. Gotovo bodo težko obdržali v dobrem stanju vse te

Askari gredo naprej...

zveze, ki so jih v teku dolgih mesecev zgradili. Sedaj bo šele prišel pravi pekel.

Vsa tehnična popolnost cest in motoriziranih prevoznih sredstev bo zgubila svojo veljavo in pomen s prvim dnevom, ko bo nastopila dolgotrajna deževna doba, čas nepretrganega tropskega deževja.

Italijanski vojaki grade cesto.

Novi zeppelin 129

Novi zeppelin, ki nosi ime »LZ 129«, je po večletnem trudapolnem delu končno le dograjen. V štirih gondolah, ki so nalašč zato izdelane, so vdelani tirje Mercedes-Benz-Diesel motorji, ki imajo skupno jakost 4000 konjskih sil. Zdaj so ti že preizkušeni in zagotavljajo novi zračni ladji hitrost 135 km na uro. V eni uri bi lahko preleteli n. pr. vso našo Slovenijo od Karavank do Gorjancev. Ta zračna ladja ima 16 plinskih celic ki so medseboj popolnoma ločene in od katerih vsaka sestoji spet iz ene središnje in ene obodne celice. Središnje celice so sedaj napolnjene z vodikom in je preizkušena njihova neprodušnost. Obodne celice bodo takoj po vsakem pristanku v Ameriki napolnjene z lažjim plinom, helijem. Ko bo preizkušnja teh plinskih celic končana, bo treba preizkusiti predvsem tudi ravnotežje te zračne ladje in se prepričati, če je zgrajena v pravem ravnovesju. Šele nato se bo mogel dvigniti novi zeppelin na svojo prvo vožnjo.

Posadka tega zrakoplova, ki bo imela svoj pristan v Frankfurtu ob Maini, bo štela 45 mož. Na manjše polete po Evropi se bo lahko vozilo do 150 gostov vsakikrat, na daljše prekooceanske polete pa 50. Poleg tega pa je treba še upoštevati to, da bo zeppelin nosil tudi kakih 25.000 kg tovora.

Ko bo ta zrakoplov popolnoma dovršen, bodo začeli z graditvijo popolnoma enakega, ki bo nosil ime »LZ 130«. V vseh izmerah bo enak svojemu predniku. Razumljivo je, da bo zgraditev te nove zračne ladje šla hitreje izpod rok, ker bo marsikaka težka preizkušnja lahko odpadla. »LZ 129« izgleda precej enako kot nekdanji avstrijski »Grof Zeppelin«, je pa neprimerno večji in daljši in ima poleg tega dvonadstropno vodilno gondolo. Velik napredek pa se lahko vidi na motorjih, ki jih goni težko olje, kar je vsekakor bolj racionalno in varnejše kot dosedanja gonilna sredstva. Radi tega, kakor tudi radi mnogih drugih naprav, je novi zrakoplov neprimerno varnejši kot njegov predhodnik.

Opica kot blagajnik

Novoletni »Times« pripoveduje: Tujec, ki stopi v katerokoli banko v Bangkoku, prestolici Siama, se začudi opici, ki vedno sedi na visokem stolu poleg blagajnika. Opica ali prav za prav njeno zobovje opravlja odgovorno vlogo pri sprejemu zlatega in srebrnega denarja. Blagajnik porine preštet denar pred svojega četverorokega pomočnika. Opica poskuša novce z zobmi, prave vrže v zaboj na tleh med njo in blagajnikom, a ponarejene iz mehkega cinka godrnjaje pusti na marmornati mizi V prostem času se rad igra »pomožni blagajnik« z ogledalcem ali lovi bolhe v svoji dlaki. Toda besedica »pozor!« zadostuje, da se loti opica z vso vnemo svojega uradnega posla.

„Toda, ne pozabi“

To je bil zadnji opomin nekega ameriškega bogataša svojemu doma ostalemu sinu, ko je z mlajšim sinom odpotoval v Evropo. Brez dogovorjene tajne besede v brzojavkah naročilom ne sme verjeti, kajti v Evropi je prav tako mnogo gangsterjev ali pa še več kot v Ameriki. V Parizu je bogatašu denar kmalu pošel, zato je hitro brzojavil sinu v Ameriko, naj ga pošlje za njim. Toda, ojoj, sedaj je bil pa oče tisti, ki je pozabil na dogovorjeno besedo. Pa si je mislil, da bo tudi brez tega šlo.

Ko pa je doma ostali sin prejel brzojavko brez tajne besede, je takoj sumil, da se za to skrivajo pariški apaši, ki hočejo s tem priti poceni do denarja.

Brzojavil je pariškemu poštnemu uradu, kjer sta čakala na odgovor oče in brat, naj mu brzojavijo opis osebe, ki je brzojavko oddala. To so tudi storili, a ker se po sinovem mnenju ni vse ujemalo, se je njegova sumnja potrdila. Brzojavil je, naj dajo oddajalca brzojavke aretirali, kar je tudi zgodilo. Oče in sin pa sta bila prepričana, da so detektivi roparji, ki ju hočejo odvesti na varno, da bi izsilili odkupnino, kar se v Ameriki tolikokrat pripeti. Ogorčeno sta se borila in pretepala z detektivi, dokler se nista v verige povezana znašla v policijskem zaporu. Več tednov je poteklo, preden se je zadeva razjasnila.

In vse to radi ene same pozabljene besede.

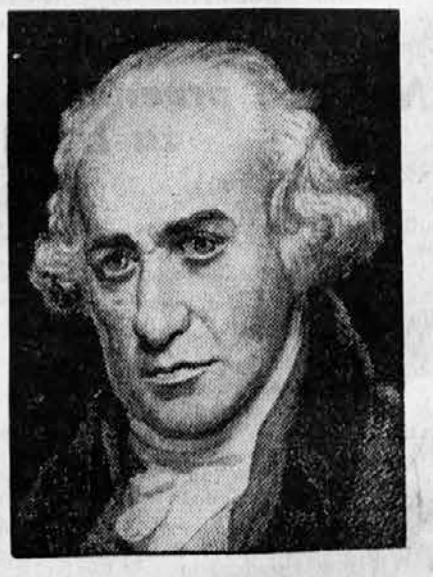

31. januarja praznujemo stoletnico smrti Jamesa Watta, izumitelja parnega stroja.

U 38

19

Pustolovščine nemške podmornice v svetovni vojni

V Berlinu sem se javil pri admiralnem štabu. Tam sem vprašal nekega tovariša: »Kaj menite, kdaj bo konec te grdobije?«

»Ali menite s to »grdobijo« morda našo lepo, veliko vojno?«

Nasmehnil sem se in rekel:

»Kajpak, prav to menim! Vam se dobro godi tu pri zeleni mizi, toda nam, ki smo dan in noč tam zunaj izpostavljeni nevarnosti, ki živimo v večnih naporih, često prihajajo take misli v glavo.«

Za tako norčevanje bi komu drugemu prav gotovo zdrgnili vrv okrog vratu. Meni pa so se smejali, toda grenko kapljo so jim te besede le kanile v srce.

»Zakaj vendar naša mornarica ne poseže v odločilno borbo?« sem vprašal. »Zakaj ne udari?«

»Mornarico moramo vendar ohraniti za mirne čase!«, je bil odgovor.

Potem so me vprašali, če bi bil pri volji, s svojo podmornico odpluti proti Madeiri, da bi nekoliko pogledal, kaj se godi v pristanišču Funchal. Rekli so, da sumijo, da večkrat pristajajo tam angleške križarke.

Rekel sem, da se samo po sebi razume, da sem pri volji. Samo tega nisem vedel, če bom s skromnimi silami, ki jih ima »Podmornica 38«, mogel vzdržati na tako dolgi poti. Toda to je bila vendar moja skrb.

Parnik nam je sfrčal mimo ušes

Z lastnimi silami »Podmornica 38« ne bi mogla priti od Pulja do Funchala in od tam po Sredozemlju spet nazaj. Morali smo svoj načrt torej tako urediti, da bi nas od Gibraltarja dalje vlekla kaka ladja.

Na svoji vožnji po Sredozemlju smo doživeli dve čudoviti dogodivščini.

Med Malto in Kreto smo zadeli na manjšo skupino ladij: bil je velik parnik, poleg njega pa neki precej manjši, ki je vozil tako, da ga je večji skoraj popolnoma zakrival; oba parnika pa je spremljalo več torpedovk za njuno varstvo.

Približali smo se tej skupini prav na dva tisoč metrov in ni nam preostajalo drugega, kot izstreliti torpedo iz te daljave.

Bil je to zelo tvegan strel.

Da bi se ognili vodnim bombam, smo se takoj po strelu potopili do globine šestdeset metrov. Pri tem sem pazil na uro.

Naše torpedo je brzelo osemnajst metrov na sekundo. Zato sem lahko preračunal, kdaj bo torpedo dospelo do cilja. Z uro v roki sem torej prisluškoval. Ko je kazala moja ura sto osem in dvajset sekund, se je razlegel strahovit pok, tako da je podmornico krepko pretreslo. V centrali je padla stikalna plošča in nekaj porcelanastih izolatorjev z ropotom na tla in veliko steklo nad okroglim kompasom se je razbilo.

Potem se je vsula toča železnih drobcev na podmornico, čeravno je bila ta šest metrov pod vodo. Nekaj strašnega se je moralo zgoditi. Torpedo je moralo zadeti veliko ladjo, naloženo z municijo in ta je morala potem zleteti v zrak.

Čez pet minut smo se dvignili toliko, da sem mogel opazovati skozi kukalno cev.

Videl sem, kako krožijo torpedovke v daljavi, od obeh parnikov pa ni ostalo niti sledu. Veliki parnik z municijo je torej s tako silo eksplodiral, da je mali poleg njega vozeči parnik očividno z njim vred izginil. Z enim strelom smo torej potopili kar dva parnika!

Tudi po vojni nisem mogel nikoli ugotoviti, kaj je takrat napravilo naše torpedo, kako sta se parnika imenovala in kolikšna škoda je nastala. Morda mi bo kak inozemski čitatelj te povesti mogel to pojasniti.

Ne daleč od Gibraltarja pa nam je šlo skoraj za kožo.

Zadeli smo na približno dvatisočtonski tovorni parnik, na čigar kljunu je vihrala zastava z zvezdami. Ustrelili smo kot običajno za svarilo. Kapitan je takoj ustavil ladjo in spustil čoln, da bi mi prinesel svoje listine.

Parnik je imel naloženo samo tihotapsko blago, vojni materijal za Italijo. Rekel sem kapitanu, naj moštvo takoj zapusti ladjo, ker jo bomo potopili.

Približali smo se parniku, ker me je zanimala njegova zunanjost. Bil je namreč čudovito lepo pobarvan, vse drugače kot druge tovorne ladje. Tudi moštvo je bilo lepo oblečeno. Kurjač in vsi mornarji so bili videti kot kaki kavalirji, ne tako, kot na drugih ladjah, na primer angleških, kjer je bila vedno umazana mešanica Kitajcev, črncev, Indijcev itd. Ameriško moštvo pa je bilo vse od kraja oblečeno v belo. Moji mornarji so jih zelo občudovali. Posebno jim je ugajala njihova frizura; bili so lepo obriti in hlače so imeli vsi lepo zlikane. Torej sami imenitni gospodje! Ker smo jim ukazali, naj zapustijo ladjo, so se očividno vsi brž preoblekli v pristaniško obleko.

Moji mornarji so se požurili na ladjo, da bi jo preiskali, kajti upali so, da bodo morda našli še kako zalogo finih oblek. Mnogo časa pa nismo imeli. Bili smo blizu Gibraltarja in v bližini so gotovo križarile vse mogoče ladje.

Še enkrat sem pogledal kapitanov tovorni list. S kapitanom ni bilo mogoče dosti govoriti. Odkrito povedano, bil je popolnoma pijan. Sedel je v svojem čolnu in se obnašal, kakor da me prav nič ne razume, če sem ga kaj vprašal.

No, moja angleščina res ni bila bogve kako sijajna, a jaz sploh ne poznam nemškega mornarja, ki bi govoril čisto angleščino.

Če sem kapitana kaj vprašal, se mi je neumno zasmejal in mi mežikal.

V tovornem listu je stalo med drugim: Dvanajst ton »Blasting caps«. Približali smo se popolnoma kapitanovemu čolnu.

»He, old boy«, sem ga nagovoril, »kaj je to Blasting caps?«

Gledal me je kot zaboden vol, mi mežikal in se nasmihal.

Skušali smo si pomagati z angleškim slovarjem, a zaman. Teh besed ni bilo notri.

Morali smo na vso moč pohiteti, kajti bližala se nam je neka ladja, o kateri še nismo mogli ugotoviti, kakšne vrste je.

Približali smo se torej parniku na petdeset metrov in ustrelili s svojimi topovi nekaj lukenj v ladjino steno v višini vode.

Prvi strel je zadel previsoko, drugi pa je pravilno pogodil. Pri tretjem strelu se je zgodilo nekaj strahotnega. Kakor da me je zgrabila velikanska roka in me vrgla s stolpa na krov. Takšne eksplozije sploh še nisem doživel.

Amerikanski parnik se je razletel kot milni mehur v tisoč delov. Ladja nam je dobesedno zletela mimo ušes. Težki železni jambor je zahreščal proti naši podmornici in je padel dvajset metrov stran od nas v vodo. Voda je pljusknila s takšno silo in šumom proti nebu in nato na podmornico, da smo za nekaj časa popolnoma oglušeli in oslepeli.

Jaz sem še vedno ležal na hrbtu med topoma in stolpom, kamor me je bila vrgla velikanova roka. Moji mornarji so v trenutku eksplozije izginili kot podgane pod majhno nastrešje nad delom podmorničnega krova. To nastrešje je prav tako veliko, da se more človek tesno splaziti pod njo, kakor želva pod svojo lupino.

Nekaj trenutkov je bilo vse tiho — prava mrtvaška tišina!Nenadoma pa je začelo deževati železo izpod neba. Težki železni kosi so nekoliko poškodovali podmornični krov, drugače pa se ni pripetilo nič hujšega, hvala Bogu!

Končno je zavladal popoln mir. Tedaj so moji mornarji zlezli izpod nastrešja in podčastnik Rietsch je stopil k meni in pokazal na svoje grlo. Rietsch je bil velikan in je imel to napako, da ga je vselej, kadarkoli je minila kaka velika nevarnost, napadla neukrotljiva žeja. Ta me je redkokdaj nagovoril, kadar pa me je, me je zvečine le zavoljo te svoje napake, proseč me za »nekoliko okrepčila«. A tega ni storil naravnost, temveč po ovinku: »Gospod kapitan, hudo je Prusu, če nima nič toplega v želodcu.«

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din, za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.